MEMORIA FABRICIANA

Reverendiſſimo ac venerabili

VIRO

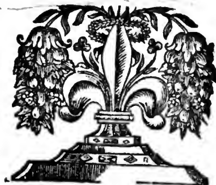
IOANNI FABRICIO

Sereniſſ. DVCIS Brunſvic. ac Luneburgenſis Conſiliario eccleſiaſtico, Regiæ Luteræ Abbati, & Profeſſori Theologo in inclyta Iulia primario,

cantata

a

I. W. P. S. T. D.

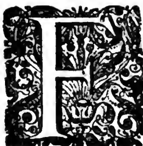

ANNO ∞IↃCCVI.

Claudianus in Consul. Manlii.

Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaque late
Fortunæ secura nitet, nec fascibus ullis
Erigitur, plausuve petit clarescere vulgi.
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis,
Divitiis animosa suis, immotaque cunctis
Casibus, ex alta mortalia despicit arce.
Attamen invitam blande vestigat, & ultro
Ambit honor: docuit toties a rure profectus
Lictor, & in mediis consul quæsitus aratris.

ABRICIVM canimus magnum, quem Altorfia mater
Progenuit, fovitque ſuis academia fibris,
Ingentes inter proceres, myſtasque verendos.
Hic ſibi majorum a tergo genus omne relinquit,
Major avis, proavisque ſuis, quem conſcia virtus
Supra ſortem hominum, tardi & confinia vulgi,
Tollit, & agnatis illum conterminat aſtris,
Qui ſupra rabidos morſus, dentesque malignos,
Et ſupra invidiam, lunæ ſolisque labores
Cœlum ipſum penetrat, ſeque altis ſedibus infert,
Vnde venit, Numenque ſibi, divosque propinquos
Concilians, vaſta complectitur omnia mente,
Ipſe ſui menſura, ſui compendium & ævi,
Ac decantato præſul divinus in Elmo.
O utinam, ut cuperem, poſſem te ſculpere vivum!
Non ſecus, ac ligno ſtatuam qui extundere acerno
Cogitat arte opifex, ſacrata in ſede locandam,
Exutum nondum foliis, & cortice duro,
Informem primum cernit ſine nomine truncum;
Si vero arte ſua & ſtudiis acceſſerit, & quæ

Sunt cürva, aut obliqva, ſuo correxerit ære,
Divinum producit opus, nova forma reſultat,
Quæque intus latuit, ſub apricum ſurgit imago.
O ſi ego tam felix fuerim Lyſippus in arte,
Atque opifex eſſem, qui gemmam vinciat auro,
Quam virgo digitis geſtare micantibus ambit,
Atque laborato cupit exardere ſmaragdo!
Sed me deſtituunt vires, eſt dempta facultas,
Et rude ſit donum noſtrum, indigeſtaque moles,
Truncus iners, tectumque ſitu ſine nomine carmen.
Magnæ molis opus, numeris includere facta
Heroum, & celſis ceciniſſe encomia divis,
Aut caſtum ſacris accendere ſedibus ignem.
Vnde mihi valde timeo, & me durus & aſper
Caſtigo, ſi quæ numeris minus apta canantur,
Nec doctas forſan vox barbara vulneret aures.
Novi ego, cenſorem quantum ſim nactus acerbum,
Quosque oculos, quanta ſit opus contexere lima
Carmen, & aonio monimentum ponere Phœbo.
Sæpe aliquos verſus volui componere, ſed mox
Delevi trepidus, quæ feci carmina: namque
FABRICIVS, dixi, leget hæc: is grande, venuſtum,
Sacrum, auguſtum, ingens, pulchrum, & ſublime poëma
Poſtulat, & comptas, qvæ fulgent ore, Camenas.
Quid faciam? Pudor eſt, decora inter tanta ſilere,
Sed laudare, labor. Noſtro tu accede labori,
Inclyte vir: nam ſi ligno tua dextera formam
Indiderit, cœptoque operi inſudaveris ipſe,
Arti addens pretium, iam digna micabit in auro
Gemma, ac auguſtum fluet alto e pectore carmen.
Da mihi te, Muſamqve tuam, caſtamque Minervam
Funde lubens, Sic me vincet nec thracius Orpheus,

Nec

Nec ſacra Calliope, nec carminis autor Apollo.
En, quonam rapior? quis me iam ſpiritus afflat?
Iam feror, & iam viſa mihi decreſcere tellus,
Et fugere ex oculis, iam pectore ſentio Phœbum,
Ardoremque novum, magnamque ad grandia mentem.
Offero iam tibi te, Muſis digniſſime præſul,
FABRICIVM cano FABRICIO, flamma intus agente,
Accenſus meliore Deo, ſublimia tango
Barbita, digna cani: neque enim præſentior alter
Te fuerit, vires qui det vel plectra poëtæ.
Et licet haud omnem (quis concinat omnia de te?)
Spiritum, & excultam, vivamque expreſſero formam,
Non tamen effictis verbis fictoque colore
Scribere conabor, falſasve extollere dotes.
Pigmentis nullis opus eſt, nulloque cothurno:
Ipſe tibi laus es, ſolus tibi ſufficis ipſi,
Hocque unum exoptas, ac iuſte a vate reqviris,
Non niſi vera loqui, nil falſi dicere velle.
Vnde autem incipiam? Tantarum exordia rerum,
Qvæ me circumſtant, rapiunt me vortice magno
In maria immenſæ laudis, me multa moratur
Copia, nec certo patitur procedere paſſu.
Nam veluti, ſi quis, luna regnante per Arcton,
Aſpicit, ardentes ſtellas, & ſidera pulchra
Lege rapi, volvique novas rapido axe figuras,
Expanſi convexa ſtupet, cum clarior uſque
Stella micet, dubiumque oculum formoſa relinquat,
Num ſibi Caſſiope placeat, num magnus Orion,
Syrius, aut Cepheus, an tardi plauſtra Bootes,
Aut ariadneæ miretur regna coronæ.
Vel, ſi quis tectum ingreditur, quo nobile ſtratum
Ære pavimentum, Zeuxisque inſignis in arte

 Effigies

Effigies pinxit varias, qvas vivere iuret,
Ac longum cupiat visis hærere labellis,
Obstupet, ignoratque diu, qvæ pulchrior harum,
Quam sibi spectandam sumat, nam quælibet ipsum
Detinet effigies, doctosque invitat ocellos,
Atque ipsum huc illuc visa in tam dulcia raptat:
Sic qvando ipse tuas discerno in pectore dotes,
Atque artes varias, divinæ oracula lingvæ,
Et vastum ingenium, pulchramque ante omnia mentem,
Quam tibi concessit Numen, quam pinxit Olympus,
Me mihi surripior, qui tot mihi fulgida cerno
Sidera, & innumeras, quas vix descripsero, stellas,
Divinæ monimenta tuæ, quæ cernuus ipse
Admiror prorsus, quorum quid pulchrius exstet,
Quidve probem primum, multum mens pendula nutat.
Quid memorem antiquæ clara incunabula stirpis?
Quis venerabilior sanguis? quæ maior origo
Theilogos inter fuerit, vel gloria mystas?
Vidi ego prælustres *atavos*, longo ordine pictos,
Non interrupta serie, divina ferentes
Eloquia, & sanctis admotos iugiter aris,
Quos fidos semper Respublica norica testes,
Atque evangelium constanti mente professos
Novit, pacificosque sibi est venerata magistros.
Vidi ego depictos *Lutherum*, eiusque * *fidelem*
Nestora, quorum ora & divini umbracula vultus
Kranachii depicta manu, transmissa Philippo,
Vestra, ipso Momo vel iudice, deliciosa
Bibliotheca capit, rarorum fœta librorum.
Hoc quoque præcipua laudum est in parte locandum,
Quod cum FABRICIO quondam seniore Philippus
Iunxit

* Phil. Melanchthonem.

Iunxit amicitiam; namque exſtat epiſtola ad ipſum
Miſſa melanchthoniis pleniſſima litera votis.
Ille pio generi veſtrisque nepotibus olim
Vota dedit morti propior, verusque propheta
Exſtitit: agnoſcunt præſentia tempora vires
Numinis arcani, dum ſe FABRICIA laurus
In tot ſurgentes diffudit ſplendida ramos,
Teque, o Abba, tuens, & auitæ gentis Iulum,
Miratur guelffæ tua celſa cacumina mitræ.
Hæc licet ætherei ſint ſigna arcana fauoris,
Non tamen illa meis dant argumenta Camenis,
Ut laudis ſint ſcena tuæ: tua plurima virtus
Maiores ſuperat, cunctos & ſtirpis honores,
Plusque illis famæ tribuis quam ſumis ab ipſis.
Linquo ergo annoſos proceres, nam tu mihi ſolus
Carmen eris: neque enim gentis facta inclyta factis
Immiſcebo tuis, cum ſtirps laudata tuorum
Sit laus empta tibi, neque dignus is audiat hæres,
Qui tantum ſe laudet avis, & ſtemmate nudo.
Gloria vana tibi, proprio ni Marte triumphet:
Hinc veteres ceræ, vel quæ non feceris ipſe,
Res aliena tibi, nec tanto præſule digna.
Cede, Rubelle miſer, ſolo qui nomine turges,
Atque tumes alto Druſorum ſanguine, tanquam
Ipſe aliquid fueris, propter quod nobilis eſſes.
Ecquid profuerit tibi, depictos cernere vultus
Æacidum, & ſtantes in curribus Æmylianos,
Et Curios iam dimidios, naſumque minorem
Corvini, & longa Fabios deducere cera?
Quid tibi profuerint Ciceronis nomina, ſi tu
Nil Ciceronis habes? quid aduncos ſuſpicis Ancos,
Aut Coſſi faciem monſtras, atque ora Camilli,

Si

Si te ipſum antiquæ confutet gloria famæ?
At ſi magnifico generi ſtudia ipſa maritas,
tua nobilitas ſit vera atque unica virtus,
Nobilis es, ornasque tuos in ſanguine Druſos.
Omnia FABRICIO decora hæc viſuntur in uno,
Et genus & proavi, prælataque nobilis Elmi
Infula, Lothario quondam ſacrata ſebaſto,
Gloriaque & virtus, & magni pondus honoris,
Et quæ optare velis. Pater immortalis in illo eſt,
Immortalis avus, clarorum ac ordo virorum
Incipiunt doctis eius reviviſcere ſcriptis,
Quæ vulgat, patulumque alio transmittit in orbem.
Et quamvis cunctis ſeſe putet eſſe minorem,
Neve illis cupiat melior vel maior haberi,
Præclaros tamen attrahit in compendia patres,
Fabriciumque genus titulis maioribus implet.
Ecquis, magne virûm, non hæc ad ſidera tollat,
Nec mandet ſeræ per poſtera ſecula famæ?
Ipſa quidem virtus, & magni nominis autor
Non amat ornatas phaleras, nec laudibus ullis
Indiget, aut plauſu cupit inclareſcere vulgi;
Attamen inſequitur fugientem, atque occupat ultro
Servus honor, rutilisque ipſam mox inſerit aſtris.
Ipſa etiam pietas in verſu ſimplice magnos
Occultans ſenſus, hic muta ſilentia damnat,
Ac loris adigens, a me pia carmina poſcit,
Carmina, patrono memorem teſtantia mentem,
Carmina, venturo quondam evolvenda nepoti.
Nam licet ipſe cani detrectes, maxime fautor,
Non tamen eſt nobis, Muſa ipſa urgente, videndum,
Quid veſtræ poſſint aures ſufferre modeſtæ,
Quam quæ debetur tantis virtutibus ara.

Compleſti

Complesti famam meritis, nihil atque relictum est,
Quo virtus animo crescat, vel splendor honore:
Omne tenes punctum, nec habet, quo gloria scandat
Vlterius, capiantque novas tua tempora laurus.
Interea haud leviter de te mihi gratulor ipse,
Qui laudor, dum laudo virum, celebrisque per ipsum
Efficior, magnumque orturum sentio nomen.
Valde inde admiror, quod sudus fronte serena
Excipis ipse meas, & blando sidere Musas,
Et legis, ac ornas etiam, claustroque fideli
Asservare cupis nostros, pia debita, versus,
Atque putas parvas aliquid tamen esse Camenas.
Sunt in honore tibi vates, ac suspicis ipsos,
Damnaturque levis stupida ignorantia scamni,
Quæ sibi nescio quam censuram in carmina sumit,
Irridetque bonas iactatis vultibus artes.
At iuvenis macedo, terrorque orientis & orbis,
Qui victum docuit submittere cornua Gangem,
Bellis in mediis smyrnæum accivit Homerum.
Ille triumphatæ domitor Carthaginis, ingens
Scipio, perpetuum cui contulit Africa nomen,
Adiunxit calabrum socium per prælia vatem.
Iulius erectis pangebat carmina castris,
Augustusque, ejus successor, plectra movebat
Mollia, quem Iano occluso fractisque sagittis
Non puduit domina carmen conscribere dextra.
Anne putas, gentes tantum cecinisse poëtas?
An non Iessides cecinit per pascua Bethlæ,
Rex idem, pastorque hominum, fidusque regentum,
Cui dedit arcanos cœlestis spiritus hymnos,
Plurima de Christo testatus? Sic quoque magnus
Rex Salomo, quo non unquam sapientior alter,

Mystica descripsit sancti connubia lecti.
Hinc ego vel primis vigilatum carmen ab annis
Dilexi semper, natamque e pectore suadam,
Quæ castum saperet Latium, musamque Maronis,
Vel pharii vatem sequeretur fida Canopi.
Obscura, fateor, mersæ caligine Musæ
Errarunt passim, totoque Helicone fugatæ,
Secessus, sedesque novas, aliosque penates
Quæsivere sibi: pauci, quos æqvus amavit
Arbiter, aut ardens evexit ad æthera virtus,
Hospitio profugas late excepere sorores,
Algentesque suis blande fovere sub ulnis.
Ast cum, Mæcenas, es nostra allapsus in arva,
Nymphas aspiciens laceras, neve amplius undam
Castalios præbere lacus, marcescere laurum,
Mox sortem nostram valde es miseratus iniquam,
Primaque cura fuit, longe propellere pigram
Barbariem, & Phœbum ad sedes revocare fugacem,
Exornare deas, ac prisca insignia & ostrum
Reddere, & effigiem primam, lucemque referre.
Credo equidem, electum te prima ætate beatis
A Superis, Sanctosque tibi arrisisse faventes,
Et bona vatidicis cecinisse hæc omnia nervis;
Noster amor, magnum sacro decus addite monti,
Fausta tibi superæ promittunt omnia mentes.
Tu claram proavûm stirpem, & pia facta tuorum,
Virtutesque tuo vinces splendore paternas.
Exiguum est, patriis tantum si nosceris oris,
Antraque FABRICIVM pegnesia tollere nostrum,
Inque tuas laudes vicinum assurgere Suevum,
Aut tua magnanimos cantare encomia Francos:
Seqvana te, Rhodanusque, ingentique amne Garumna,

Te

Te Rhenus, te Danubius, te Tibris & Arnus,
Te batavæ discent clarum cognoscere ripæ,
Te helvetii montes, & nubifer Apenninus,
Te silvæ herciniæ, te Iulia nobilis Elmo,
Te Trava, te refluis noscet pater Albis in undis,
Aut quascunque sinus lambit Codanus arenas,
Et quos prutenicos humectat Vistula campos,
Te nomenque tuum longinqua in secula mittent.
Dicta fides sequitur: simul ac has natus in auras,
Exceptusque piis fueras puer editus ulnis,
Ipsa Deo studiisque sacris te cura parentum
Destinat, ac fidum Eusebiæ commendat alumnum.
Mox te etiam aoniis nitidæ lavere sub antris
Castalides, mollemque tuam fovere iuventam,
In qua præcocibus voluisti prodere signis,
Quem sperare sibi poterat provectior ætas,
Aurora testante, diem. Te protinus anni
Formavere rudes, socios prævertis ephebus,
Et prætextato magnum promittis amictu.
Sic rosa, vere novo, cum terra reducit odores,
Maxima promittit: primum durescit in orbem
Folliculus, barbamque sibi producit acutam;
Mox tumet, & tunicos horto ostentare virentes
Incipit, & suppressa diu sub cortice proles
Turget, agens rimas tenues, & vertice summo
Purpureas dilatat opes, rubicundaque labra;
Postremo cum pulchra suum Matuta ruborem
Spargit, & æthereum glomerant nova gramina rorem,
Panditur omne decus, valvisque emissus apertis
Flos hiat, & læto arridet venientibus ore.
Sic quoque FABRICIVS, primo sub flore iuventæ,
Magnum aliquid de se iussit sperare magistros.

Hi plane inſolitos cernentes nobilis ignes
Aſc[illegible]ii, & nunquam laſſati ſigna laboris,
Quæ ſibi venturi de te non maxima ſoles
Promittent, dixere, quid altorfina videbunt
Pulpita, cum totam tua ſe róſa pandet, & illud
Quod latet interius decus, & mentem exſeret omnem?
Tunc virtutis honos, cum iam compleveris annos,
D[illegible]næque tuæ ſint panſa arcana Minervæ,
Inge[illegible]isque animi, clauſtris valvisque recluſis
Rumpet, & auratum Muſis oſtendet amictum.
Nec falſum cecinere viri: namque entheus ardor
FABRICII, haud vulgare ſapit, faſtigia ſcandit,
Seque adytis ſapientum infert, cui tota receſſus
Pandit Cyrrha ſuos, & ſeſe Tullius audit
In iuvene, illiusque animum ſic Livius ingens
Imp[illegible] ut auſonium putet hunc, Criſpusque latina
Primus in hiſtoria miretur teutona, per quem
Grandia dicturum ſeſe romana vetuſtas
Explicet, argivæ & pateant myſteria linguæ,
Ancipitesque ſcholæ, cum, quidquid credidit olim
Stoa vetus, quæ Pythagoras, quæ magna Platonis
Mens fuit, exquirat ſolers, ſervetque repoſta.
Ingens hinc maiora petit ſubſellia cultor
Palladis, & celebres ſequitur non tardus Athenas.
Audit *Wülferum*, præcellentemque *Dilberrum*,
Qui fide monſtrat ſanctæ veſtigia linguæ,
Et reliquos audit ſub eodem tempore myſtas.
His tinctus, caluit noſtri quoque nobilis Elmi
Viſere athenæum, quibus innutritus in hortis
Ipſe pater fuerat, magno decoratus honore.
Magnum hoc Iuleum eſt, in quo vixere verendi
Saubertus, Titius, Cellarius, ille *Calixtus*

Iunior,

Iunior, ac toto notus *Conringius* orbe.
Hi iuvenem ſtudiis, indefeſſoque labore
Formavere virum. Vah, quanta induſtria mentis,
Quantus amor Pindi, dum non collegia ſolum
Rite adiit prælecta die, ſed iungere noctes
Duxit, & inſomnes meditando impendere lunas!
Regna dein, ſuaſu maiorum, *hungarica* vidit,
Auſtriacamque domum, & miſcens commercia doctis
Altorſum rediit, dulci quem *Dürrius* aura
Et menſa excipiens, magno eſt dignatus amore.
Nec deerant virtute ſophi, quos inter agebat
Excellens hebræo *Wagenſeilius* ore,
Notus Hylas, quem deciduis academia plorat
Planctibus, & magni quem ſemper fecerat ipſe
FABRICIVS, doctusque illum ſuſpexerat orbis.
Ipſe *parens*, (: quis enim maiori incenſus amore
Imbueret natum ?) læte ſibi ſumpſit alendum
Doctrina omnigena, & cunctis viribus illum
Inſtruxit, divina docens, magnique tonantis
Conſilia abſtruſa, & totum reſerabat olympum:
Cumque ſit oceanus, quæ *controverſa* vocatur
Theiologia, ingens, ac ſit maris æquor arandum
Errores inter varios, fluctusque furentes,
Expertus dubiis ſapiens Palinurus in undis,
Et brevia & Syrtes, & navifragas Sirenes
Monſtrabat, facilemque viam curſumque docebat,
In ſibi ſperatum quo poſſet flectere portum.
Ex illo demum, cum fundamenta locaſſet
FABRICIVS, *populo proponere dogmata verbi*,
Doctrinamque piam, guſtataque fundere verba
Inſtituit, pavitque ſuis ſermonibus agnos.
Peſſimus, & nocuus valde me iudice mos eſt,

Si quis vix primis tetigit primordia labris
Eusebies, templi tamen ardua scandere rostra
Tentet inexpertus, vulgo non doctior ipso.
Disce docendus adhuc, qui te cupis esse magistrum
Mansuetarum ovium, pastoris sanguine magni
Rite redemptarum: si te non tinxerit almus
Spiritus, & rorans quæ desuper affluit unda,
Barbaræ erunt agnæ tibi, tu quoque barbarus illis.
Fac prius, exemploque doce, quæ suaseris autor,
Ne te ieiunum, vel vix a matre rubentem
Ipsi auditores dicant, carpantque periti.
Non ita FABRICIVS, qui pastorale, tremendum
Angelicis humeris, atque omni munere maius
Duxit opus, renuitque sacram cito scandere sedem,
Nec nisi calcandam matura ætate cathedram.
Inde novos sensit *peregrina in rura* calores,
Et mores populorum, artes, variaque politos
Relligione viros, diverso sidere natos
Metiri ingenio, vitamque inquirere, & acta,
Quodque sit ex usu, fida decerpere mente.
Sunt, qui dissuadent terras spectare remotas,
Semotasque orbis gentes, ne dissita tellus
Exosam reddat patriam, patriosque penates,
Ac priscum sensim nobis exstinguat amorem.
Hi rectum nihil esse putant, nihil atque probandum,
Quod non iudicio ipsorum, nec moribus usque
Conveniat, soli sapiunt, sibi denique nubunt
Ipsi, pallioloque suo, ceu stoica turba,
Cum Cynicis se includunt, umbrisque senescunt.
Hi satis audaces iactant, se posse sine ære,
Et sine difficili cursu, longisve viarum
Mæandris, graphicas tuto discurrere mappas,

Atque

Atque haurire ſuis, quæ ſint ſibi congrua, libris.
Eſt aliquid, fateor, curta ſpectare tabella
Totum orbem, & varias regiones diſcere poſſe,
Ipſarumque ſitus, ac ardua cernere regna.
Eſt aliquid, ſi tu complexus mente capaci,
Cum Iano videas populos, vultuque bifronti
Priſca, novata notes, quæ, quantaque ſecula mundus
Egerit, atque eadem repetito fabula ludo
Venerit, inque ſuis rediviva negotia ſeclis.
Quis vetet, autores ſi volveris, & tibi ſignes
Mirandas variasque vices, quo ſemine ſurgat
Relligio, aut lento pereat res publica morbo.
Docta quidem multos habet illa ſcientia fructus,
Aſt longe hæc alia eſt, viſu quæ naſcitur ipſo,
Cognitio, ſi tu populos, ac diſſita regna,
Atque ipſas aditu poſſis dignoſcere gentes.
Qui legit hiſtoriam, ſeu graiam, ſive latinam,
Quique ſolet nuda pugnas formare papyro,
Hic nimium ſane a vero iam milite diſtat,
Hoſtes qui vidit, belloque interfuit ipſe.
Tantum, crede mihi, viſu qui cuncta notavit,
Prudentique oculo mores collegit Vlyſſes,
Diſtat eo, ſolis didicit qui climata libris.
Ne mihi multorum morbos, moresque malignos
Obiicias, quos Italia, Gallisve petulcis
Portavere domum, vel quantum Hiſpania damni
Fecerit his, dederintque mali ſub fluctibus Angli,
Has vitat prudens, oculo cenſore, charybdes,
Et ſibi quæ ſunt recta legit, ceu dædala flores
Inveſtigat apis, quæ per tot vaſta pererrat
Camporum ſpatia, & pratorum invadit honores,
Cecropiumque thymum, & candentia lilia circum

Docta

Docta volat, carpitque rosas, atque ebria rore
Vertit iter, nihil hellebori nigrantis odorem,
Et tactu nocuas nihil aversata cicutas.
Nec secus, ac fluvii nonnulli salsa vagantur
Per maria, & varios flectunt in cœrula fluctus,
Nil quicquam tamen a propria dulcedine perdunt,
Sed puram præbent nautis sitientibus undam:
Sic quoque vir iuvenis regionum persecat æquor,
Vndantes late populos moresque probatos,
Quos hausit cautus variis e gentibus, usum
Affert in patrium, collectaque commoda centum,
Nil falsi retinens, sapienti mente reducit,
Atque sua amittit nil de dulcedine recti.
Hæc dum animo secum, & recta ratione volutat
FABRICIVS, quanquam vix ille revixerat æstu,
Nervis haud adeo validis, tamen extera regna
Cominus, atque novas rapitur cognoscere terras,
Nec non quæque suo propius spectare theatro.
Insignes aderant comites, quos ardor agebat
Magnus, *Bavariam*, *Suevos*, *alsatica* rura,
Et *Palatinorum* tractus, *Rhenique* meatus
Visere, diversasque animo discernere gentes.
Ante omnes *Batavi*, studiis cultuque decori,
Ex quibus heröes tot descendere celebres,
Perplacuere sibi; namque hic sapientia sedem
Fixit, socraticosque inter celeberrima cœtus
Doctrinæ delubra patent, foribusque Minervæ
Inclyta victrices suspendit Leida coronas.
Ipse iterum, dum tanta cano, batavique recordor
Tecta soli, reliquasque urbes, sophiæque curules
Amsteliæ, & clarias artes, queis pollet amicus
Vel groningensis, vel franekeranus Apollo,

Aut ubi Trajecti ſunt alta ſedilia Muſis,
Ipſe, inquam, videor tecum mihi viſere colles
Pegaſeos, doctique fores attingere ludi.
Hic non indecorem magnis te vivida virtus
Inſerit ordinibus, pulchrosque exſuſcitat ignes
Ingeniti natura animi: per grandia rerum,
Quæ celare ſolent homines, per quicquid ubique
Scire poteſt mens docta, vel ignorare recuſat,
Vadit iter laudum, & vaſta diffunditur arte.
Iamque ſatur, batavis terris fluviisque relictis,
Per *Friſios*, quorum regio conſpexit Eoum,
Et *Bremam* properans, perque *oldenburgica* late
Iugera, parrhaſiam velox contendit in Arctum.
Hamburgum deſcendit, & hanſeatica pergit
Littora, Cimbrorumque ardet contingere fines,
Magna ubi *Lubecæ* reginæ altaria fumant,
Roſtochiæque roſæ, vel quicquid gentis avitæ
Mechlenburgenſis Henetorum nomen adorat.
Inde in *Saxoniam* tendit, tangitque *Thuringos*,
Et claram antiquo *Francorum* robore gentem,
Suevorumque iterum populos, & *rhætica* corda
Conſpicit, ac *venetam* navi ſe flectit in urbem.
Nil eſt in Venetis, quod non mireris in ipſis:
Divorum hæc urbs eſt, ubi tutam figere ſedem
Tot docti voluere, & ſacros verosque ſubinde
Nantes in medio teſtes aluere profundo.
Hæc poſtquam ingenio curaque eſt viſa ſagaci
Inſula, perceptisque libris, & legibus illis,
Padua, *Puteoli*, *Genua*, atque *Neapolis*, & quæ
Mediolana capit regio, tibi cernitur, alta &
Mantua, væ, miſeræ nimium vicina Cremonæ,
Mantua virginei ſedes celebrata Maronis.

Andiades Nymphæ, patula quibus arbore tectus
Tityrus argutæ calamos inflavit avenæ,
Atque suas docuit resonare Amaryllida silvas,
Salvete, atque o vos fontes, loca consita lauro,
Et vos clivosæ, veterum monimenta, ruinæ,
Dulcis ubi vitreas primum Maro lusit ad undas,
Salvete, & vestrum plectris cantate poëtam.
Majestas sua rebus inest, suus omnibus horror
Arboribus, lautis etiam sua gloria Nymphis.
Ipsa mihi ad numeros agitari arbusta videntur,
Et resonas salices, resonos in carmina fluctus
Longe exaudimus, vocales versibus alnos,
Atque novos vatis cantantes pascua cygnos.
Hæc si me afficiunt, cui non loca visa fuere,
Quæ tibi, *FABRICI*, non surgat corde voluptas,
Qui loca vidisti, quique acri percitus œstro
Arma virumque canis, memorique in prisca recurris
Secula, & antiquum repetis sub tegimine carmen?
Sed juvat ulterius *latios* invisere colles,
Et quæ *tyrrhenum* pelagus, quæque *Hadria* lambit
Ostia, divino sulcata hadriatica Paulo,
Cum vinctus dominam raperetur compede *Romam*.
Hanc quoque reginam curiosa mente tueris,
Romanumqve Iovem, tarpeia rupe tonantem,
Ac vaticani pomposa palatia templi,
Albanosque Patres, & tot, sacra nomina, Cleros,
Atque alios de gente viros. Vidisse iuvabat
Græcorum ritus, atque eucharistica sacra,
Panis ubi Domini Christo victore notatus
Altari incumbit, qvem lancea vulnerat illa,
A parochi traiecta manu. Mox aspicis istas
Maronitarum, Palmarum tempore, ritus,

Qui tunc nescio quam, facto modulamine, olivam
Luminibus plenam, populo plaudente, reponunt,
Vt rapiant, studeantque aliquem decerpere ramum.
Non memorabo illas, quas te vidisse recordor,
Pompeii villas, Mariique & Cæsaris hortos,
Nec referam circos, obeliscos, amphitheatra,
Thermas, naumachias, prætoria, mausolæa,
Rostra, & aquæductus, excellentesque columnas,
Atque triumphales arcus, & templa deorum,
Quæ sacrata deo Bromio, reliquisque deabus,
Horrendum & templum, quod ab illis Pantheon audit,
Et sat testantur, quo spisso errore vagatæ,
Et plus cimmeriis tenebris, cœcoque tumultu
Mentis, adorarint miseræ sua numina gentes.
Ast hæc illi etiam observant, queis sufficit, istic
Templa augusta, fores auro argentoque superbas,
Vestes, sidonia quas fœmina tinxerit ostro,
Mirari, & cupido percurrere talia visu,
Quas personatus sibi sumpserit histrio partes,
Vel quæ præterito comœdia lusa theatro,
Aut ubi sint gratæ, pingui nidore, culinæ.
Tu tibi longe aliud præfigis, & aspicis illa,
Quæ sunt auditu iucunda, & digna videri
Emaculato oculo, naturam inquiris opertam,
Historiam, incisos lapides, quæ tempora signent,
Et bibliothecas, vel ubi antiquaria vendat
Cura libros, agitetque novus collegia præses,
Cum quibus & liceat sermones cædere doctis,
Quos inter fuit *Octavius Ferrarius*, alpha
Oratorum, & magnus *Magliabechius*, ille
Præclarus polyhistor, quem sic Florentia mater
Extulit, ut libros ipsi concrederet uni.

Tu quoque Chriſticolas quæris, quos ignibus hoſtes
Devovere mali, vel quos romanus adegit,
Cum rabidis urſis, aut depugnare moloſſis.
Hi cryptis latuere diu, terriſque repoſti,
Nunc lucem videre ſuam, ſanctique reſurgent,
Cum reliquus pius ordo ſuos explevit agonas.
Ingemis, ut multos Papa excommunicet agnos,
Qui ſimiles primis ſunt confeſſoribus illis,
Quos in honore habuit Chriſtus, quos Roma beatos
Prædicat, & ſacrata iubet ſpectare ſepulchra
Illorum, ac ſanctis altaria dedicat iſtis.
Proh pudor, hæreticos tollendos iudicat igne,
Illos candidulos teſtes, & fulmine diro
Vulnerat inſontes, Chriſti qui ſanguine loti,
Nymphæ agni, & ſancti gratiſſima portio regni.
Dicite, Pontifices, in templo quid facit iſta
Sævities? tantæne animis cæleſtibus iræ?
O miſeri, qui vos ignes, aræve piabunt?
Quis vos Veſuvius, quis vos exuſſerit Aetna,
Aut quisnam fluvius noxam iſtam rite lavabit?
Tu tibi *Veſuvium* meliori mente revolvis,
Qui ſpatium meditandi illum tibi porrigit ignem,
Et multo fremitu lapides, & ſulphura mille,
Horribilis viſu, fumans uno eiicit ictu,
Cocyto ſimilis furioſo, ut Tartara credas
Speluncam celare ſuam, damnataque clauſtra
His ipſis ſontes animos exurere flammis.
Mirum hoc oſtentum eſt, ſed mirabilius illud,
Quod Deus occultis, qui tot bona ſæpius iſtis
Elicit e nocuis, hoc ipſo ſulphure iacto
Baienſes ſenſim calefacto flumine thermas
Ordinet, ut, ſi quis forſan luxaverit armos,

Aut coxendicibus, pedibus, manibusque refractis
Claudicet, haud ullo sit opus medicamine & herba,
Neve ut Chironem læsus sibi quærat amicum,
Sed calidis sanus redeat feliciter undis.
Magna etiam rapuit vestram admiratio mentem,
Cum visu caperes horrendas cautibus *Alpes*,
Surgentes Alpes, patulas quas fecerat ille
Hannibal, & Pœnis longe grassantibus istas.
Stravit, quasque olim Galli fregere feroces.
Res visu mira est, sua quod capita ardua tollant
In cœlum, atque sua cervice vel aëra rumpant,
Aëre maiores: dicas, hic Pelion Offæ
Impositum, aut ipsum fulcris requiescere cœlum.
O quam magna Dei sunt mirabilia abyssus!
At quantus Deus est, verbo qui talia fecit!
Ista tuo fluxere pio suspiria corde,
Hæc cum, FABRICI, aspiceres, digneque notares.
Omnibus his animo prudenti rite peractis
Italia excedis, qua septem forte per annos
Usus eras, linguæque potens, simul *itala* noras
Ipse docere alios: sapiens & *gallica* calles,
Et *Britonum* linguam, ac *hispanica* percipis ora,
Exemplo ostendens, quid in extera regna profectus
Possit, & agnoscat fructum tua patria tellus,
Ac studii tot signa tui, nec te aureus Arnus
Duxerit ad sua vina, aut fregerit improba Cypris
Pectora, & in luxus animos laxarit inertes.
Hocce tuum mausoleum, prælustre theatrum
Hoc est, factorum & præclara palæstra tuorum.
Hæc patria admirans, & quid speraverit, abs te
Ipsa videt, redditque locum, quem Dürrius olim
Ornarat, sanctæque tibi dat rostra *cathedræ*.

 Vix

Vix ſpartam hanc nactus, nativo duceris æſtu,
Gallorum imperium, & doctas Tritonidis arces
Viſere, & ardentes ſpectare in frigore Muſas.
Indulſere Patres, & Cancellarius ingens,
Norica quem doctis respublica iunxit Athenis,
Late altorfinæ Muſarum iudicat urbi
Lucem affulſuram, ſi, qui laurentia vidit
Compita FABRICIVS, poſſit quoque viſere Gallos.
Hinc petit *Alſatiam*, proficiſcitur Argentinam,
Et *Lotharis* miſſis, Celtarum cernere fines
Incipit, & tandem *pariſinam* conſpicit urbem.
Vah, qualis facies! non urbs dicenda, ſed orbis,
In qu o urbes variæ. Rex aſpectabilis oſtro,
Sancit ſacratas in publica commoda leges,
Et mentem immenſam curas extendit in omnes,
Ne qvid in imperio titubet; dat frena furori,
Nec ſinit, ut pereat per mutua vulnera pubes
Gallica, vindictamque ſuam devolvat in hoſtem.
Nec poſſunt Muſæ quin illum ad ſidera tollant
Indigenæ, ſub quo tutæ tanta otia carpant,
Ornarique ſuas videant feliciter artes.
Rex alit egregios homines, doctamque catervam
In Delphini uſum, cui cultos ordine libros,
Quos romana tulit ſeclis florentibus ætas,
Dedicat, & pulchra tegit exemplaria veſte.
Sic ſe Roma videt, denſaque in nocte ſepulti
Docti oratores, vita ſpirante, reſurgunt.
Hic magni vates, poſito ſqualore ſituque,
Prodire incipiunt, tanto ſervire parati
Principi, in occurſum ſtudiis ſe ardentibus urgent.
His Te, FABRICI, ſocias, commercia miſces
Docta, audita notas, memorique in mente recondis.

Sorbo-

Sorbonam ingrederis, quæ, ſicut ſtoa, politis
Fœta viris; quæque ampla domus, tot Pallade plena
Pectora, tot veterum congeſta volumina Patrum,
Tot doctas noctes, vigilataque ſcripta per annos
Servat, & æternum mittit per ſecula nomen.
Hiſtoricos illic videas, qui ſingula ſervant,
Et fugitiva tenent iniectis tempora frenis,
Qui francos Regum annales, & fortia facta
Deſcribunt, & queis moderetur legibus orbis,
Quique poteſtates herbarum, occultaque rerum
Explorant elementa, & qui ſuper æthera recti
Diſſita ſubiiciunt oculis propioribus aſtra.
Sunt etiam ad nudos aſpectus ſcandere ſueti
Numinis, & cœlo intenti ſua myſtica volvunt.
Hic ſanctæ & puræ mentes, mundoque profano
Ignotæ latitant, quas, ut ſua ſemina, Numen
Servat. Relliquiæ hæ veterum, quibus ardor amandi
Cœlicolas non parvus ineſt: *Dionyſius* illas,
Credo, afflat, tantæ qui primus apoſtolus urbi,
Et qui cum Damari, quæ erat eius amabilis uxor,
A Paulo in claris quondam converſus Athenis.
Hic tecum ipſe domum peterem, *Verſalia* ſed me
Detinet, invitumque trahit domus inclyta, magnum
Regis opus, dignumque coli, quam laudibus ornas
Magnificis, quanto tecti ſplendeſcat honore,
Quot fontes habeat, rivos, & amœna fluenta,
Quodque adeo hic habitent, inter tot divitis aulæ
Regificos luxus, admirando ordine Nymphæ.
Eſt locus irrigui liquidas Euphratis ad undas
Pulchrior, & frondoſa comis viridantibus horti
Pars melior, teneri ſaliunt e gramine rivi,
Saxa virent, niveiſqne albeſcunt floribus agri.

Nil

Nil illis Pomona hortis verſalica cedit,
Fragrant vernantes caſiæ, duransque amaranthus,
Et crocus & nardus, & olentis germen amomi.
Hic roſa puniceos inter celeberrima flores,
Lilia liligerum ſunt hic decorantia regem;
Cedrus odorata, & venturi præſcia laurus
Panditur, innumeræque aliæ ſine nomine Floræ,
Vt celebris vincat viridaria ſplendida Craſſi,
Et facile Heſperidum ſuperet ſplendoribus hortum.
Hinc etiam caput erigere, & de fronte ſuperba
Deſpicere obſcuras nova nunc regina ſorores,
Regalesque inter par Nympha incedere Nymphas
Audet, & in ſeris primatum poſtulat actis.
Nil tale Ægyptus, dum victor ab hoſte redibat,
Nil vidit par Roma, & non vidiſtis Athenæ.
His a deliciis raptus, per celtica tendis
Lugdunum, cultamque ſua in regione *Genevam*,
Helvetiisque iugis ſuperatis, *ſuevica* tranſis
Iugera, & *Altorfum* non una voce ſalutas.
O altorfinæ multum hic ſalvete Camenæ,
Paſtores ſalvete omnes, qui dulcia Pindi
Culmina diligitis, pegneſiaque arva fovetis.
Langi, noſter amor, quem primum ante omnia pono
Nomina, qui ſancti firme myſteria regni
Interiora tenes, Paulique fideliter hauris
Senſa animi, ſanctamque fidem, quæ eſt ſpiritus & vis,
Reiectis operum meritis falſoque piaſmo,
Reſtituis, reddisque decus, quo gratia ſola
Gratia ſit, purumque ſuum producat amorem,
Salve, & cantati pulcherrima gloria Pindi,
Dulcis Damon, *Omeis*, magni quem Cæſaris aula
Suſpicit, & Comitis palatini mactat honore,

Pegneſi-

Pegnesiorum inter præses electus olorum:
Tuque *Rotenbecki*, sanctæ victura Sionis
Gloria, & innocui sincerus cultor honesti:
Tu quoque *Wernere* insignis, qui Iustiniani
Iura tenes, legesque Dei veneraris amatas,
Et das exemplum: nec tu, celeberrime *Spizi*,
Es minor; a veris iam tum laudatus amicis,
Quod primum his lapidem pietati struxeris oris:
Tuque *Hoffmanne*, decor medica prælustris in arte,
Quem reges cupiunt medicum, magnique dynastæ,
Salvete ex animo, nec me dimittite vestro.
Quin tu etiam, o celebris mihi Norimbergia salve,
Æternumque vale: tu nostra vocabere semper,
Et magnum mihi nomen eris. *Wincklerus* amatur
Vester, qui clausis oculis cœlestia vidit
Regna, Deo plenus *Marperg*, pietatis imago
Sinceræ *Ambrosius Wirth*, *Culmich*, *Boehmius*, & quos
Omnes cura tenet Solymæ divina supernæ.
Nec te prætereo, *Tucher*, qui more vetusto
Maiorum, æternas templo, pia lumina, flammas
Ipse alis, in Christum vigilantis symbola mentis.
Vestra animo, *Fürere*, meo quoque vivida virtus
Versat, & ingenium, quo carmina Cæsare digna
Fundis, patricias inter fax fulgida ceras.
Quas vero grates reddam tibi, nobilis *Imhof*,
Nobilior meritis, pietas cui candida curæ est,
Et sincera fides? Quas, *Harsdörffere*, paratas
Ore canam laudes, quem dudum a pluribus annis
In patre dilexi, rutilis qui scriptus in astris
Vivit adhuc, nescitque mori? Neque iam, inclyte *Lochner*,
Phillyrides inter celebris, doctosque Melampos,
Ipse tui sum oblitus: teque, o divine *Thomasi*,

Grato in corde fero, dum ſpiritus hos regit artus,
Qui Superos factis, famam virtutibus æquas,
Ingenioque ipſum ſapiens tranſcendis Olympum.
Quid memorem veſtros, tot ſplendida nomina, cives?
Ingolſtätterum celebrem, cui maxima laus eſt,
Principibus placuiſſe viris? Quo carmine cantem
Wincklerum, inſignem merito & virtute, beatum
Quem celebrant cuncti, & quem totis diligo fibris?
Tuque hamburgenſis *Berens*, qui æraria comples
Norica mercator, vosque, o nitidiſſima nobis
Nomina, *Müllere* & *Schmidti*, tuque optime *Pflüger*,
Et *Rufii*, ac *Braunl*, cum vindelico *Grebnero*,
Cumque aliis, quorum conciſa hæc pagina nomen
Non capit, at memori quos ſemper mente recondam,
Qui cum *Volckmario* blande foviſtis amicum,
Et non fucato nos exhilaraſtis amore?
Non ſuccenſebis, fautor, quod laudibus hiſce
Immorer, atque tuos hoc effero carmine cives,
Conſcriptosque Patres patriæ, Phœbosque nitentes.
Ne grave ſit, patriam, quo te contendere cerno,
Ipſe etiam recolam, quæque illic grata fuerunt,
Illam, quam colis ipſe, & quæ clariſſima per te
Facta, ſuosque tibi non paucos debet honores.

Tot titulos inter, præclaraque robora mentis,
Vna tibi deerat, quæ tantum extendere nomen
In ſeros poterat mater fœcunda nepotes.
Ecquid, Amor dixit, tu ſic producere vitam
Solus amas? an erit nullus tibi ſanguinis hæres,
Et triſtes ſine prole dies, nullique hymenæi,
Nullaque ſuccendet fervoribus uxor amorem?
Captus, habet. Virgo accedit, thalamumque coronat
Illa thori dulcis ſocia, & pars optima cordis,

AEMYLIA,

AEMYLIA, *Hoffmanni* magni, celebrisque Galeni
Filia, caſtarum ſoboles prælata dearum,
Quæ te ter patrem fecit, *natumque* reliquit,
Ambabus letho abreptis, hoc ſoſpite ſolo.
Digna patris magni ſoboles, & dignus amari,
Quique utriusque DVCIS ſublimia * nomina geſtat,
Spes generis, columenque tuæ laudabile gentis,
Unaque FABRICIAE viva expectatio ceræ:
Qui vix ſexennis, præcox hebræa latinis
Iunxit, & ingenio cunctos prævertit ephebos.
Sic decorat te dulcis Amor. Sed culta Minerva,
Qua fluit obliquis amnis ſalanus ab undis,
Virgineam præbet laurum, ac *Doctoris* honore
Mactat, & auratis inſcribit nomen in aſtris.
Non poterat celare diu te maxima virtus:
Vndique ſplendeſcis, veluti mons neſcius abdi,
Se populos fundit ſuperexaltatus in omnes.
Illa etiam, quondam fuerat quæ ſedula mater
Extollendorum & nutricula fida laborum,
Illa ad ſe traxit cunctis te *Iulia* nervis,
Agnovitque ſuum, magna ad ſubſellia natum,
Vt primus fieres doctor, qui dogmata verbi
Spargeret inviolata, & pronas duceret aures
Ad Dominum, & ſancta nutriret pectora pace.
Mox Luneburgenſis Princeps, ANTONIVS ille
VLRICVS, quantus Princeps! cum fratre RVDOLPHO
AVGVSTO, ſummos tibi decernebat honores,
Et te *a conſiliis ſacris*, digniſſime præſul,
Abbatemque vocabat, ut a te nobilis Elmus
Nobilior fieret, famamque inferret Olympo.

* Dictus *Rudolphus Antonius*.

Tu quantus, qualisque, tui teſtantur abunde
In lucem emiſſi * *libri*: quid amœnius illis,
Quid melius? nam defuncti *Syſtema parentis*
Per te robur habet, viresque acquirit eundo.
Quid reliquas tentem calamo percurrere chartas?
Plus valet inventus *Petri Denarius* a te,
Quam vel mille alii: commendat criticus illum,
Et cœlo extollit. Tua diſſertatio, *Scylla*
Dicta, aliquam Scyllam nobis, quæ plena pericli,
Proponit, variosque errores detegit ipſa,
Absque errore omni monſtrans, quo regia ducat
Semita; nam cæcus mundus, lunaticus ille eſt,
Qui ſeſe iam in aquas, iam præcipitabat in ignes,
Ignoransque viam mediam, molimine vano
Dum ſtultus vitat, vitia in contraria currit.
Quæ *Paradoxa* vocas, non ſunt paradoxa vocanda,
Nec plagii meruere notam, ſi, te interprete, lector
Iudicio leget hæc. Quanta eſt *Prudentia*, docte
Quam tu præſcribis, ſine qua vel & optima quæque
Crimen habent! Tua quo & *Moderatio* candida tendit,
Tam ſuſpecta aliis, quam quæ acceptiſſima Chriſto,
Qui ſanctam voluit pacem præponere bello,
Quod contra errores geritur ſine pacis amore.
Sancta Alethæa quidem, cœlo quæ venit ab alto,
Quæque eſt ipſe Deus, non eſt de paupere regno,
Nec parvi facienda, ſed illam fortiter omnes,
Qui nomen Chriſto dedimus, defendere fas eſt;
Aſt in amore decet multo moderamine ferre
Errantem, & ſi quem videas declivia volvi
In loca, plena metus, recto deducere pedo.

Affe-

* Opere *Amœnitatum theologicarum* comprehenſi.

Affectus fugito, rebus sis arbiter æquus,
Et præiudiciis careas, sis parvus ocellis
Ipse tuis, precibus multis suspiria mitte,
Commendesque Deo causam: sic, credito firme,
Plus vinces, quam si vel mille anathemata spargas,
Emittasque tuos alta cervice furores.
Non opus est, rixis multos excire tumultus,
Res magna est Alethæa, Dei sanctissima nata,
Quæ cataphracta satis, mundi non indiget armis,
Aut clamore ullo, si quocum dimicat ipsa:
Nuda ea plus poterit, quam si furiosus Orestes
Et furias, rabidasque minas, & fulmina iactet,
Ac se ipsus iugulet; raucis inglorius armis.
Aurea discentes docet hæc moderatio cives,
Quam sine bile omni lenis, sed fortiter urges,
Quomodo sit nocuo melior concordia bello.
O quam laudanda est tua cauta *Eclectica*, qua nos
Instruis, unguentumque paras, quo sacra profanis
Possimus recta iusti discernere lance,
Spiritibus mensuratis cum pondere, ne nos
Iuremus temere in cœci verba magistri!
*Cætera * scripta*, pio & docto meditata labore,
Cum cura insigni voluisti tradere mundo,
Quæ non festinum sapiunt præpostera partum,
Qui cæcos gignit catulos, sed tempore iusto,
Vel nonum velles decimumque premantur in annum.

* Vt sunt *Annotationes* in Compend. theol. D. Baieri, *Dissertatio* de Reverentia erga sacra, *Memoria* Mart. Beerii, Io. Sauberti, & Frid. Vlr. Calixti, *Oratio* de Templis veterum christianorum, ac *Præfationes* in Sauberti opera posthuma, & Gul. Forbesii Consid. Controvers.

Hoc * *liber ille tuus* conſiderat, optimus ille,
Rixoſis ſudes oculis, quem neſcio qualis
Lurco vorax atro & funeſto dente momordit,
Seque fatigando, vario aëra diſcidit ictu.
Sint procul a nobis bella illa, immania bella,
Queis falſi inter ſe furioſe prælia fratres
Ritu cadmeo miſcent, ac brachia nudant,
Ceu Brontes, Steropesque, & nudus membra Pyracmon.
Pellæum iuvenem regum flexere ruinæ,
Dediſcunt ſævire feræ, ſævique leones,
Quæ ſtravere, eadem mites proſtrata relinquunt:
Soli illi, placido debent qui nomina Chriſto,
Theiologi, irarum pleni, flagrantia ſervant
Iurgia, & æternis ſurgunt in prælia pugnis.
Hæc non didicimus miti a paſtore fideles:
Nulla ſalus bello, pacem te poſcimus omnes,
Qui nos in Chriſto dileximus, & pia rixis
Oſcula præferimus, iunctis in fœdera dextris.
Nonne ſatis tetrico bellorum auditur in orbe,
Dum Mars rauciſono dirus tonat ære per omnem
Europam, & lacera vadit Diſcordia palla,
Et quatiens tædam ardentem, crinesque volantes
Tiſiphone, atratas urget ſævire ſorores?
Et tu audes, pacis qui te natum eſſe fateris,
Pacificos turbare, & ſcindere dentibus agnos,
Et gerere æternum ac inconſolabile bellum?
Inſurgit furiis ardens Albanus in Elmum,
Würtenbergenſes Giſſenſibus infeſtantur,
Iena ſuos hoſtes, & habet Mons regius hoſtes,
Atque pias ſævis concurſibus itur in Halas.

Hoc

* *Conſideratio variarum controverſiarum.*

Hoc ſcelus eſt, brevibus Gyaris, & morte piandum,
Frater ubi fratri fit anathema, & omnia damnat
Eloquia, atque omnem, ſibi qui diſſentit, ad Indos,
Si poſſet, cuperet transmittere, vel Garamantas.
Vah Deus,in qvænam tu nos diſcrimina mittis?
Ultima ſunt certe iam tempora, de quibus ipſe
Paulus iam dudum cecinit: *Diſceſſio facta eſt,*
Noxque inſtat terris, horæ & tentatio magnæ,
In qua vix ipſi electi conſiſtere poſſunt.
Quisque ſuas ſequitur partes, & credit, quod optat,
Torque fides inter,torque inter iurgia ſæva,
Exſulat ipſa fides, tacitum & migravit eremum.
Illa quidem, lingua quæ fit,confeſſio crevit;
Quæ vera & ſola eſt, ab ea defecimus omnes.
Quisque ſuum crepuit Chriſtum, ſynodumque coëgit
Contra alium; aſt nemo Chriſti eſt, & nemo fidelis.
Paſtores fugere, & delituere ſub antris,
Et ſe ipſi paſcunt, & bacchanalia vivunt.
Quid faciant, miſera hac ſub conditione, bidentes?
Quo fugiant? quas in latebras ſuſpiria mittant?
Temporis hæc noſtri ſcena eſt, hæc intima noſtri
Fundi eſt pernicies, faciesque miſerrima templi,
Chara ubi manſueti tunica inconſutilis Agni,
Quam metuere ipſi diſcerpere faucibus hoſtes,
Fœde hiat, & ſpurcis nimium laceratur agyrtis.
Flere, dolere libet: nam quod ſperemus amantes,
Vix ſupereſt, quam cum, confractis undique telis,
Sub Domini adventum, mutata eccleſia veſte,
Incipiat florere tuo, Philadelphia, ſeclo.
Vidit, & ingemuit mecum pius omnis, & ipſe
FABRICIVS, qui non eſt iſta de gente maligna
Rixatorum hominum, ſed qui pia fœdera pacis

Diligit,

Diligit, ut soboles pacis: namque omnibus omnis
Factus, in hoc sudat, queat ut lucrarier omnes,
Atque unire Deo, ceu Paulus apostolus ille,
Iudæis iudæus erat, gentilibus idem
Gentilis, sitiens cunctorum mente salutem.
Nam licet haud cupias aliquid tu demere vero,
Sintque odio errores, & quicquid adultera quondam
Fabula commentorum in credula pectora trusit;
Nil tamen a charo te deturbabit amore.
Sic neque te pannosa, rudis, mendaxque vetustas,
Ostendens canos, rugasque in fronte seniles,
Quæ credi sibi vult, atque in sua dogmata cogit,
Afficit, aut mentem turbat, præscriptio veri
Nulla datur, sed quæ sententia verior, etsi
Sit nova, dum Christus dominus, quique anteit omnes,
Dixerit, hæc tantum tibi sola vetustior audit,
Hæc tibi sola placet, qualis, vel quanta videri
Cœlicolis solet alma fides, cretataque non se
Vendit, & æthereo pura interlucet amori.
Sic nobis es vere eclecticus, & bona si quæ
Videris, ipse probas, magni laudator honesti,
Omnibus in terris, & cœtibus omnibus illis,
Quos tu vel Romæ, vel in illa sede Genevæ
Aspicis, & purum Christi deprendis amorem.
In Christo namque est nec mas, nec fœmina, non est
Servulus aut liber, non hic iudæus apella
Gentilisve valet, neque vel Tharsensibus ortus
Paulus, vel Petrus valet, aut facundus Apollo,
In Christo pretium est: est omnis, & omnia, Christus,
Et qui sunt Christi, quo tandem sint nomine dicti,
Seu sint Romani, seu sint de gente Lutheri,
Sive Reformati, seu ritibus Arminiani,

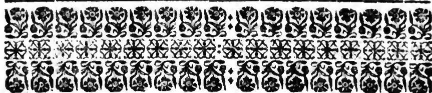
Vel Mennone sati, aut aliæ sub sidere gentes,
Hi sibi coniuncti fratres, coniunctaque membra,
Et consanguinei, ac ex carne atque ossibus iisdem.
Nam si in Sardinia Christus tantum esse putatur,
Et circumscripta est afris ecclesia terris,
Vt Donatistæ quondam sensere furentes,
Pauper, egensque nimis factus fuit ille magister,
Qui cathedram in cœlis habet, & pomœria late
Extendit, multosque alibi sibi servat amicos.
Hoc Petrus ipse docet, doctus, monstrante magistro,
Per visum insolitum; nam qvando mordicus ipse
Crediderat, gentes salvari haud posse sub ipso
Præputio, tandem, cum mox Cornelius, ille
Ethnicus, angelico firmatus crederet ore,
Seposito affectu has produxit pectore voces:
Nunc vere experior, planeque ego talia credo,
Esse Deo nullam reiectam in pectore sancto
Personam, acceptumque ipsi, qui credat, & ipse
Iusta agat, excelsumque Deo si præstet honorem.
Discite ab hoc Petro vestram cognoscere curtam
Mensuram fidei, & tenues nolite putare,
Omnia scripturæ iam tum mysteria vobis
Esse revelata, & totam vos noscere mentem.
Ille Dei præco, & divinus apostolus, igne
Flaminis incensus, multa ignorare fatetur:
Et vos, qui similes illi non esse potestis,
Oeconomiam omnem, & secreta oracula nostis?
Credite, longe alia est via Numinis omnipotentis,
Quam via vestra, & amor vestro cœlestis amore
Distat, & immense vestras transcendit Athenas.
Arcanum hoc nosti, Superis dilecte FABRICI:
Scilicet hic fructus, tantarum & meta viarum,

Cum vario multos peragrares ſidere campos,
Et lapſas cœlo mentes inveneris illis
In batavis, latiisque viris, Gallisque ſub ipſis.
Aſt ego quo rapior? Laſſor ſpatio ipſe tuarum
Virtutum, ſequor atque ducem non paſſibus æquis.
Perge triumphatum tua ſub iuga mittere mundum,
Aeternis compar ſeclis: nil livor iniquus
In te iuris habet: magno vicinus Olympo
Non curas dentes, nec inania murmura linguæ,
Nec ſi quis repens ſerpens epidaurius herbis
Sibilet, aut cupiant lunam allatrare moloſſi.
Nil terrent lemures, ſtryx, aut draco ſpumeos ore,
Qui per agros volitat, vel longo ventre locuſta,
Nec Dares hammonius, nec egenæ Villicus algæ.
Tu monſtra illa hominum, portentaque livida rides,
Et tibi ſecla facis, magno redeuntia gyro,
Atque novo ſemper; neque enim tua Muſa quieſcit.
Inſtas ipſe operi, creſcunt ſub pondere vires,
Nec bona deſtituunt generoſos munera motus,
Quos animans invitat honor, blandeque laceſſit.
Qualis, ab eleo rapidum quem carcere vidit
Græcia, vel celeres ſeſe effudere quadrigæ,
Palmaque præcipites præverterit æmula currus,
Bellator ſonipes animoſior haurit arenas,
Victori laudatus hero, ſuccenditur uſque
Immiſſus ſtadiis, & ſe ſuperare laborat:
Sic tibi perpetuos trudit labor ille labores,
Et medio in ſenio nunquam laſſaris eundo,
Ac alios, atque alios alacris revocaris ad uſus,
Vſque recens animo, & redeuntibus acrior annis.
Hinc tibi manſuros promittit Iulia faſtos,
Phœbeique tibi ſpondentes ſecula cives,

Actorum

Actorum recinunt sublimia facta tuorum,
Ipseque vel Princeps iugem testatur amorem,
Teque tuosque suis amplectitur aureus ulnis,
Ac titulos grandes, & laudum pondera mille
Apparat, atque suis figit tua nomina cedris.
Vive, faveque mihi, vivatque HOFFMANNIA coniux,
Illa tuæ pulchrum decus atque corona senectæ!
Ascanius vivat, dignus qui scribitur hæres
Et Patris, & patriis virtutibus æmulus optat
Respondere tuis, qui vel iuvenilibus annis
Nil iuvenile sapit, generi & maturus avito
Aeternaturam spondet producere famam!.
Hæc Tibi, FABRICI, Guelforum maxime Præsul,
Abbaque cœnobii, monumenta paramus honoris,
Certi, quod calamos non asperneris agrestes,
Nec renuas parvam, grato ortam pectore, farram.
Hæc tantum sunt scripta tibi; nam scribere vatum est:
Subscribant nostris Superi, pia Numina, votis!

LAPIDARIA.

HOC. QVOD. VIDES. MONIMENTVM
IOANNI. FABRICIO
CELEBERRIMO. VIRO
AMOR. POSVIT
PIETAS. EREXIT
HONOR. PERFECIT
ALTORFINVS. ILLE
MEDIAS. INTER. MVSAS. NATVS
MAGNO. DIGNVS. SECVLO
A. TOT. VIRIS. CLARISSIMIS
PATRE. AVIS. PROAVIS. ABAVISQUE. DESCENDENS
IN. LVMBIS. MAIORVM
A. BEATO. MELANCHTHONE. BENEDICTVS
VOTI. VIRTVTEM. IN. SE. SENSIT. AMPLISSIMAM
AVRORA. IPSIVS. IAM. TESTABATVR. DE. DIE
ANTE. MATVRVS. QUAM. ADVLTVS
PRAETEXTA. PER. PRAECOX. INGENIVM. EXVTA
PVERILE. NIHIL. HABVIT. PRAETER. AETATEM
STVPENTIBVS. PRAECEPTORIBVS
NON. IRE. IPSVM. AD. VIRTVTEM. SED. RAPI

HINC.

HINC.VT.MINERVAM.RAPERET.AD.ATHENAEA.PROFECTVS
ITA. EAM. COLVIT. VT. MERERETVR. HABERE
ITA.EAM.HABVIT.VT.HANC.NEMO.POTVERIT.PRAERIPERE
TANTVM. TAMQVE. VASTVM. INGENIVM
VBIQVE. AD. ALTIORA. ERVMPENS
TAM.ARCTIS.PATRIAE.LIMITIBVS.COHIBERI.NON.POTVIT
VNDE. GERMANIAM. BELGIVMQVE. INVISENS
CALCATIS. ALPIBVS. VISOQVE. VESVVIO
ITALIAM. GALLIAS. ET. SORBONAM
AC. QVICQVID. IN. ILLIS. DOCTVM. AVT. RARVM. FVIT
OCVLO. MATVRO. VIDIT. AGNOVIT. DIIVDICAVIT
MAXIMI. INGENII. EST. MAXIMA. NOSCERE. INGENIA
ET. EX. TANTO. DOCTORVM. NVMERO. ELIGERE. QVAE. SERVES
EX. OCTAVIO. FERRARIO. ET. MAGLIABECHIO
CELEBERRIMIS. ET. ILLVSTRIBVS. VIRIS
MVLTVM. SE. PROFECISSE. RATVS
PLVRA.IN.SE. CONCLVSIT. QVAM. QVAE. LAVDAVIT. IN. EXTERIS
VERITATIS. AMANTIOR. QVAM. SVI
QVI.QVO.SE.MELIVS.NOSCERET. VIRTVTES. IGNORAVIT. SVAS
ALIENIS.FACVNDVS.IN.LAVDIBVS. MVTVS. IN. PROPRIIS
SERVASSENT. SIBI. ILLVM. EXTERAE. TERRAE
QVAE. SVA. LINGUA. ILLVM. ET. LOQVI. ET. DOCERE. AVDIERANT
NISI. PATRIA. PLVS. IN. IPSVM. IVRIS. HABVISSET
HAEC. FILIVM. SVVM. REVOCANS
MIRATA. TANTAS. DOCTRINARVM GAZAS
PROFESSIONEM. THEOLOGIAE. IPSI. CONCREDIDIT
INTER. TANTA. NOMINIS. DECORA

AMICA. LAVRVS. ET. VXOR. DEERANT
ILLAM. FLORENTISSIMA. IENA
HANC. ILLVSTRIS. HOFFMANNVS. CONTVLIT
EX. QVA. FILIVM. VIDIT
QVI. AVITI. SANGVINIS. ET. VIRTVTVM. HAERES
NON. SOLVM. MAGNAM. DE. SE. EXPECTATIONEM. IMPLET
SED. ETIAM. SVPERAT
VNICA. AEMYLIAE. SPES. AC. PATRIS. VOLVPTAS
SED. STARE. IN. VNO. LOCO. SOL. EIVS. NESCIIT
NEC. VIRTVS. DIV. CELARI. POTVIT
VNDE. ALIIS. ETIAM. NATVS
FABRICIVS. NOSTER
AB. ALTORFIO. AD. IVLIAM. VOCATVS
STVDIORVM. SVORVM. NVTRICVLAE
DEBERE. SE. ALIQVID. PIE. RECORDABATVR
A. QVA. ANTE. TRIGINTA. DVOS. ANNOS. DISCESSERAT
SERENISSIMI. PRINCIPES
HONORES. QVOS. HABVERE. SVMMOS. IPSI. DECREVERVNT
PRIMARIVM. IPSVM. PROFESSOREM. THEOLOGVM. CREANT
ATQVE. INFVLA. ABBATIAE. REGIAE. LVTERAE. ORNANT
NEC. NON. CONSILIIS. SACRIS. ADHIBENT
GAVDE. IENA. ILLVSTRIS
QVOD. TANTVS. A. TE. DOCTOR. REDIERIT
LITE. DVBIA
NVM. PLVS. LVCIS. AB. IPSO. QVAM. ILLE. A. TE. ACCEPERIS
GAVDE. IVLIA. ET. PLAVDE
TALEM. NACTA. THEOLOGVM
QVI. VERITATEM. ET. AMOREM
INDIVIDVAS. ILLAS. SORORES. ITA. IVNGIT
VT. AETERNO. CONIVGIO. COPVLENTVR
HORRET. ILLE. MVTVA. ANATHEMATA

BELLA.

BELLA. ILLA. HORRIDA. BELLA
QVIBVS. FRATRES. CONTRA. FRATRES. INARDESCVNT
QVI. SE. ANTE. INCIPIVNT. ODISSE. QVAM. NOSCERE
MODERATIONEM. QVOQVE. ET. PACEM
QVAM. A. MITI. PASTORE. NOSTRO. DIDICIT
SVO. EXEMPLO. ALIIS. COMMENDAT
NEC. TAM. PAVPEREM. SIBI. CHRISTVM. FINGIT
QVI. IN. SARDINIA. TANTVM. SIT
SED. IPSVM. SVAS. HABERE. OVICVLAS
QVAQVA. PATET. ORBIS
CVM. SANCTO. APOSTOLO. CREDIT
HAEC. EST. ILLA. FIDES. CATHOLICA
HIC. AMOR. VNIVERSALIS
HAEC. THEOLOGIA. ECLECTICA
DEO. NOS. VNIENS. ET. CHRISTO. SVO
IN. QVO. OMNIBUS. SANCTIS. PLACES
SOLIS. INVISVS. MALIS
TAMQUE. INVISVS. RIXATORI. PERVERSO
VT. RIXATOR. CHRISTO
SVBSISTE. CALAME. LASSARIS. NON. SEQVERIS
NVBES. INTRAT. HAEC. AQVILA
IMO. IPSVM. COELVM
HOC. QVI. PRAESTITERIT
NON. TAM. LAVDARI. EVM. FAS. EST. QVAM. COLI

FINIS.